

XORNADAS DE ARQUIVOS

SOBRE DEREITOS DE ACCESO DOCUMENTAL

LUGAR

Auditorio 1. Edificio CINC

Cidade da Cultura. Santiago de Compostela

ORGANIZA

Subdirección Xeral de Arquivos e Centros Museísticos

Dirección Xeral de Cultura

Consellería de Cultura, Lingua e Xuventude

Sesión 3: Uso e reprodución de obras en centros culturais

Duración: 2 horas (15:30-17:30)

1. Reprodución e comunicación pública en arquivos, bibliotecas e museos:

- Límites e excepcións ao *copyright* para usos educativos, científicos e informativos.
- Réxime de copia privada e dixitalización de obras.

2. Obras dixitais e coleccións dixitais:

- Implicacións xurídicas da dixitalización de fondos culturais e acceso aberto.
- Xestión de repositorios dixitais e propiedade intelectual.

3. Casos prácticos: Resolución de conflitos na aplicación dos límites dos dereitos de autor.

INTRODUCCIÓN

Revisamos os conceptos básicos...

Quen é o autor dunha obra?

A persoa física que a crea é considerada autora dunha obra.

Os autores son sempre as persoas físicas, pero nalgúns casos tamén poden a protección legal outorgada aos autores pode extenderse ás persoas xurídicas (ex. obras pseudónimas/ editorial que as publica ; obras colectivas/periódico).

Arts. 5 e 8 LPI

O autor dunha obra é sempre o titular / propietario dos dereitos de propiedade intelectual?

Non necesariamente.

O autor dunha obra sempre mantén os dereitos morais sobre ela, pero pode ter cedido os dereitos de explotación a terceiros que se converterán nos titulares destes dereitos.

Art. 14 LPI

Arts. 17 e ss LPI

Que é o símbolo de copyright? ©

Este símbolo, acompañado do nome do autor ou titular e do ano de creación ou publicación, **serve como aviso legal** para informar a terceiros de que a obra está protexida por dereitos de autor.

É obrigatorio usalo en España?

Non. O uso do símbolo **non é obrigatorio** en España nin na Unión Europea. Con todo, **é recomendable**, porque:

- Informa a terceiros de que os dereitos están reservados.
 - Pode facilitar a defensa legal da obra se alguén a utiliza sen permiso.
 - É especialmente útil se publicas a túa obra noutros países, como os Estados Unidos, onde o símbolo pode ter efectos legais máis directos.
-

Como se pode inserir o símbolo ©?

- **En Windows:** preme Alt + 0169 (no teclado numérico).
 - **En Mac:** preme Option + G.
 - **En móbil ou tablet:** normalmente está dispoñible no teclado de símbolos, ou podes simplemente copiar este: ©.
-

É preciso facer algún trámite para obter o copyright en España?

Non. En España (e en case todos os países que forman parte do Convenio de Berna), **non é necesario rexistrar a obra** para ter dereitos de autor. Estes nacen **automaticamente** no momento en que creas unha obra orixinal e a fixas nun soporte (papel, dixital, sonoro, etc.).

E se quero rexistrar a miña obra oficialmente?

Aínda que non é obrigatorio, podes rexistrar a túa obra para **ter unha proba legal da autoría e da data**. En España podes facelo en:

- **O Rexistro da Propiedade Intelectual** (xestionado polo Ministerio de Cultura):
<https://www.culturaydeporte.gob.es>

Tamén existen outras opcións válidas como:

- **Depósito notarial**
- **Rexistros privados** (como Safe Creative)
- **Blockchain ou correo certificado** (válidos como proba, pero non substitúen o rexistro oficial)

Os traballos que non teñen o símbolo de *copyright* están protexidos por dereitos de autor?

Calquera obra está protexido por dereitos de autor, teña ou non o símbolo de *copyright*.

Lembra que para protexer un traballo non é obrigatorio rexistrar, nin colocar símbolos ou indicacións.

Arts. 17 e ss LPI

Que son as licenzas copyleft?

As licenzas copyleft son un tipo de licenza de propiedade intelectual que permiten usar, modificar e redistribuír unha obra libremente, pero cunha condición fundamental: calquera obra derivada ou redistribución debe manterse baixo a mesma licenza libre.

É dicir, o copyleft garante a liberdade de uso, pero obriga a conservar esa mesma liberdade nas versións modificadas. Baséase na idea de que os usuarios poden beneficiarse dunha obra só se, ao mesmo tempo, contribúen ao ben común.

Como funciona o copyleft?

1. O autor concede dereitos amplos (uso, copia, modificación).
2. Pero impón a obrigatoriedade de que:
 - As obras derivadas estean baixo a mesma licenza.
 - Non se poidan aplicar restricións adicionais.

Exemplos coñecidos de licenzas copyleft:

- GNU General Public License (GPL): Moi utilizada no software libre (como o Linux).
- Creative Commons Recoñecemento-Compartir Igual (CC BY-SA): Usada na Wikipedia e noutros contidos culturais.

Podemos utilizar con total liberdade unha obra que teña una licencia copyleft?

Non.

As obras con calquera tipo de licenza Copyleft especifican qué se pode e qué non se pode facer e tes que respectar os usos previstos

¿Qué son as obras de dominio público?

O dominio público está formado por todas as obras que non están protexidas polos dereitos de autor e que, polo tanto, poden ser utilizadas sen permiso ou sen ter que pagar ao autor orixinal, sempre que se respecte a autoría e a integridade da obra.

Art. 41 LPI

O acceso dixital ás obras de dominio público é unha prioridade para as autoridades públicas, que deben facilitar o acceso a diversas manifestacións artísticas e culturais.

A [Carta de Derechos Digitales](#) destaca a importancia de garantir o acceso á cultura no ambiente dixital, de acordo coa [Convención da UNESCO sobre a protección e promoción da diversidade de expresións culturais](#).

¿Qué son as obras de dominio público?

[Real Decreto-ley 24/2021, de 2 de noviembre, de transposición de directivas de la Unión Europea en las materias de ejercicio de derechos de autor y derechos afines aplicables a determinadas transmisiones en línea \(arts. 65 y ss\)](#)

Artículo 72 Obras de arte visual de dominio público

*Cuando hayan expirado los derechos de explotación de una obra de arte visual, cualquier material resultante de un acto de reproducción de dicha obra no estará sujeto a derechos de propiedad intelectual, **a menos que el material resultante de dicho acto de reproducción sea original en la medida en que sea una creación intelectual de su autor.***

Velázquez, Diego Rodríguez de Silva. Las Meninas, 1656. Óleo sobre lienzo. 318 × 276 cm. Museo del Prado, Madrid |

Pablo Picasso. Las Meninas, 1957. Pintura sobre tela. Óleo sobre tela. 194 x 260 cm. Donació Ruiz Picasso, Pablo, 1968. MPB 70.433

Como se deben interpretar os límites dos dereitos de autor?

Os límites deben estar suxeitos a unha interpretación restritiva, de modo que deben ofrecer seguridade xurídica aos creadores na protección das súas obras e dereitos, como confirmou o Tribunal de Xustiza da Unión Europea e TS en numerosas ocasións. Isto significa que só deben aplicarse

- cando o usuario beneficiario estea realmente na situación descrita polo límite
- cumpra todos os requisitos establecidos para a limitación.

Art. 9.2 del Convenio de Berna,

Art. 10 del Tratado de la OMPI sobre Derechos de Autor de 1996,

“los límites o excepciones deben referirse a determinados casos especiales que no atenten contra la explotación normal de la obra ni causen un perjuicio injustificado a los intereses legítimos del titular de los derechos”.

[OMPI- Organización Mundial de Propiedade Intelectual](#)

Qué é o “ius inocuo”?

O *ius inocuo* provén do dereito romano segundo o principio «quod tibi non noce *et alii* prodest non prohibetur.» (O que a ti – referíndose ao propietario - non te prexudica e outro aproveita, non está prohibido).

O Tribunal Supremo ten aplicado en varias ocasións a doutrina do *ius inocuo* (dereito a un uso inofensivo doutros), que é o resultado da transferencia dunha serie de principios xerais a este asunto:

- O exercicio de dereitos segundo a boa fe (art.7.1 CCivil),
- O principio xeral da prohibición do abuso de dereito ou do exercicio antisocial do mesmo (Art.7.2 cc)
- E a configuración constitucional da propiedade como dereito delimitado.

Que se considera un obra orfa?

Aquela cuxos titulares de dereitos non estean identificados ou, se o estivesen, non estean localizados a pesar de ter efectuado unha busca dilixente previa.

Diferenciase da obra anónima en que no caso desta última pode acabar coñecéndose e localizándose ao autor, fronte a obra orfa, na que este coñecemento é inviable.

Art. 6 LPI

2. Cuando la obra se divulgue en forma anónima o bajo seudónimo o signo, el ejercicio de los derechos de propiedad intelectual corresponderá a la persona natural o jurídica que la saque a la luz con el consentimiento del autor, mientras éste no revele su identidad.

Artículo 37 bis. LPI Obras huérfanas.

1. Se considerará obra huérfana a la obra cuyos titulares de derechos no están identificados o, de estarlo, no están localizados a pesar de haberse efectuado una previa búsqueda diligente de los mismos.

Qué se entende por “búsqueda dilixente” dos titulares dos dereitos?

[O Real decreto 224/2016, do 27 de maio, polo que se desenvolve o réxime xurídico das obras orfas.](#)

Artigo 4. O procedemento de busca dilixente.

1. O procedemento de busca dilixente terá por obxecto a identificación e localización do titular ou titulares dos dereitos de autor sobre a obra orfa. Este procedemento, de obrigado

cumprimento previo ao uso da obra, débennos levar a cabo de boa fe as entidades beneficiarias conforme o disposto no presente artigo

En esencia, será preciso consultar as fontes relacionadas no Anexo que contempla os repertorios das distintas entidades que poden achegar a información. Se tras agotar as fontes de consulta non hai información, poderán iniciarse os trámites para a declaración de obra orfa, que culminará coa inscrición no rexistro de obras orfas.

1.REPRODUCCIÓN E COMUNICACIÓN PÚBLICA EN ARQUIVOS, BIBLIOTECAS E MUSEOS:

1.1.LÍMITES E EXCEPCIÓNS AO COPYRIGHT PARA USOS EDUCATIVOS, CIENTÍFICOS E INFORMATIVOS.

¿Podo incluír pequenos fragmentos de texto dunha obra protexida por dereitos de autor no meu material docente, sen necesidade de autorización do autor/a ou titular dos dereitos de propiedade intelectual?

Un fragmento é unha parte non significativa da totalidade dunha obra.

A LPI permite expresamente a reprodución e comunicación pública dun “*capítulo de un libro, artículo de una revista o extensión equivalente respecto de una publicación asimilada, o extensión asimilable al 10 por ciento del total de la obra*”.

Ademáis deste límite cuantitativo, deben cumprirse todos estes requisitos:

- O propósito é ensinar ou investigar.
- O traballo está divulgado.
- Realízase para citar o autor ou para o comentario de análise ou xuízo crítico da obra.
- Se cite correctamente o autor e a fonte.

Arts. 32 e Art. 37 LP

CASO PRÁCTICO

A tradución dunha obra considérase unha obra derivada, e como tal xenera dereitos de propiedade intelectual.

STS (Sala de lo Civil) 724/2023, de 16 de mayo.

Considera que a reprodución completa dun relato de 8 páxinas noutra obra de 715 páxinas, constitúe unha infracción dos dereitos do autor (neste caso a tradutora), e ordena a cesación da reprodución e distribución do libro, e o pago dunha compensación á titular de dereitos.

A reprodución citou expresamente á autora da tradución e o libro que incluía esa historia.

"Ediciones Cátedra publicó un libro titulado 'Claves y textos de la literatura japonesa', en el que aparece como autor Carlos R, que contiene, entre otros textos, la traducción mencionada, sin autorización de la traductora. ...

...la reproducción íntegra de "La historia de Iori y Run", aunque ocupe unas pocas páginas en relación con la totalidad de la obra publicada, al constituir una unidad totalmente independiente, no es propiamente un fragmento de otra obra que se incluye como parte esencial de un estudio académico o científico, ni por supuesto se trata de una mera reseña. Desborda las hechuras legales de este límite al derecho de reproducción, al primar el elemento recopilatorio frente al análisis, comentario o juicio crítico del propio texto.

Esta reproducción no se ajusta a los "usos honrados" de una obra ajena, que en este caso vienen marcados por la finalidad perseguida, en cuanto que la publicación de este texto, aunque responda a la selección de una narración breve que ilustre las características esenciales de la obra literaria de su autor (Ogai Mori), en el marco de un libro sobre la literatura japonesa, no se justifica por un estudio crítico de la obra reproducida.

De hecho, el propio título de la obra de la demandada ("Claves y textos de la literatura japonesa"), donde se realiza la inclusión de la obra traducida por la demandante, expresa la pretensión del libro: una explicación de la literatura japonesa que se ilustra y complementa con la transcripción de textos que se consideran muy representativos...".

Podo utilizar fragmentos de obras audiovisuais ou fragmentos sonoros protexidos con copyright nas miñas clases sen necesidade de autorización do autor/a ou titular dos dereitos de propiedade intelectual ?

Si, a lei permite a utilización de fragmentos de obras audiovisuais alleas (películas, documentais, curtometraxes, cancións, grabación de concertos, etc) no exercicio da docencia, sen autorización do autor ou titular dos dereitos, sempre que se cumpran todos estes requisitos:

- A obra esté divulgada
- Faise con fins educativos ou de investigación, non comercial
- A difusión límitase ao ámbito da clase, conferencia, charla, etc, é dicir, co propósito de investigación ou docencia
- Debese citar sempre o autor e a fonte.

Lembra que un fragmento é unha parte non significativa de toda a obra.

Art. 32 LPI

Podo utilizar nos meus materiais didácticos, no meu blog... materiais protexidos por copyright que hai en internet sen necesidade de autorización do autor/a ou titular dos dereitos de propiedade intelectual?

Si, podes usalos sen o permiso do autor ligándoos, pero non copiándoos.

É importante asegurarse de que a ligazón que proporcionas ofrécese desde un sitio web legal que respecte os dereitos de autor.

O material publicado en Internet tamén está protexido pola Lei de Propiedade Intelectual.

Se necesitas copialo, reutilízalo... tes que pedir permiso ao titular dos dereitos.

Lembra que, tanto para enlazar coma para copiar (neste último caso, sempre con permiso do titular dos dereitos) debes citar debidamente o autor e a fonte.

Recomendación: se o material está dispoñible nunha institución cultural pública, utiliza o enlace que a biblioteca pon á túa disposición.

[Biblioteca Nacional](#)

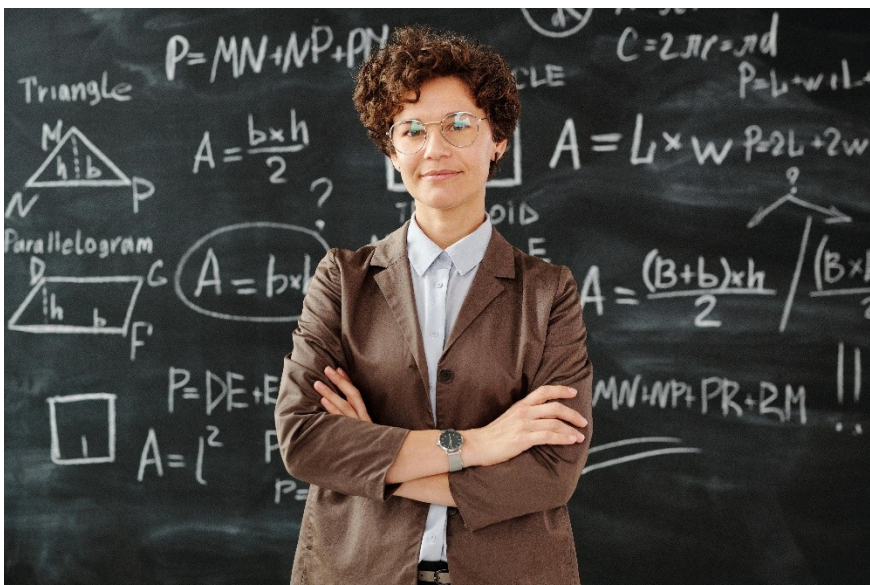
Art. 32 LPI

Podo utilizar nos meus materiais didácticos, no meu blog... **materiais libres de copyright que hai en internet sen necesidade de autorización do autor/a ou titular dos dereitos de propiedade intelectual?**

Si, podes utilizar materiais publicados en Internet sen *copyright*, libres de dereitos de autor ou con licenzas copyleft que o permitan (creative commons, etc.) sen necesidade de autorización do autor, sempre que:

- cites correctamente o autor e a fonte
- respetes os usos específicos que marca a licenza

Exemplo práctico de utilización / reprodución dunha fotografía con licenza aberta no meu material didáctico :

Autor: Max Fischer

Fonte: pexels

<https://www.pexels.com/es-es/>

Podo incluír nos meus materiais didácticos as obras fotográficas protexidas por copyright sen necesidade de autorización do autor/a ou titular dos dereitos de propiedade intelectual ?

Si, a lei permítenos incluír imaxes no noso material didáctico no exercicio da docencia, sen autorización do autor ou do titular dos dereitos, sempre que se cumpran todos estes requisitos:

- Realízase como cita ou para análise, comentario ou xuízo crítico.
- A finalidade é a docencia ou a investigación, non comercial
- A obra xa está divulgada (papel, internet..)
- Citemos correctamente o autor e a fonte.

Art. 32 LPI

Podo distribuír copias de documentos protexidos polo dereito de autor aos meus alumnos da clase sen necesidade de autorización do autor/a ou titular dos dereitos de propiedade intelectual?

Si, sempre que se cumpran todos estes requisitos:

- Se trate dun pequeno fragmento.
- A finalidade é a docencia ou a investigación, non comercial
- O traballo xa está divulgado.
- Citemos correctamente o autor e a fonte.

Todo o que exceda de “pequenos fragmentos” deberá contar coa autorización do titular dos dereitos.

Art. 32 LPI

Podo distribuír documentos libres de copyright aos meus alumnos da clase?

Si, podes distribuír na clase copias de obras non protexidas por copyright sempre que sexan de dominio público, ou dispoñan dunha licenza Copyleft (Creative Commons, etc.) que o permita.

Sempre hai que citar correctamente o autor e a fonte.

Art. 32 LPI

Como podo obter a autorización para utilizar obras completas -ou partes maiores a fragmentos- de obras protexidas por *copyright* nas miñas clases ou nos meus materiais didácticos?

Cando precisemos autorización do titular dos dereitos dunha obra, debemos poñernos en contacto con eles, xa sexa unha persoa ou unha entidade (Editoriais, produtoras, discográficas).

En España existen diferentes entidades xestoras (CEDRO, VEGAP...) que se encargan de xestionar colectivamente os dereitos dos autores, polo que é recomendable contactar con eles.

No caso de obras orfas, hai que acreditar a búsqueda dilixente do autor.

Poden *asimilarse* outras institucións ou establecementos públicos aos centros culturais enumerados no art. 37.1 LPI?

Artículo 37. Reproducción, préstamo y consulta de obras mediante terminales especializados en determinados establecimientos.

1. Los titulares de los derechos de autor no podrán oponerse a las *reproducciones* de las obras, cuando aquéllas se realicen sin finalidad lucrativa por los *museos, bibliotecas, fonotecas, filmotecas, hemerotecas o archivos de titularidad pública o integradas en instituciones de carácter cultural o científico* y la reproducción se realice exclusivamente para fines de investigación o conservación.

2. Asimismo, los museos, archivos, *bibliotecas, hemerotecas, fonotecas o filmotecas de titularidad pública o que pertenezcan a entidades de interés general de carácter cultural, científico o educativo sin ánimo de lucro, o a instituciones docentes integradas en el sistema educativo español*, no precisarán autorización de los titulares de derechos por los *préstamos* que realicen.

Non.

A reprodución sen autorización é un límite, e os límites sempre deben interpretarse de forma restrictiva.

Caso práctico

A SGAE reclama o abono dun canon á entidade EMPRESA MUNICIPAL DE INFORMACIÓN DE ELDA, S.A.

A empresa pública, e o Concello do que dependía, alegaban esta dentro dos límites do art. 37 LPI.

SAP Alicante, sec. 8ª, S 21-06-2012, nº 289/2012, rec. 195/2012

“...Ni la empresa demandada es asimilable a las instituciones o establecimientos de carácter cultural o educativo que enuncia dicho precepto, ni el Ayuntamiento que se sirve de la empresa demandada reúne las características de exención a que alude el mismo...”

1.2 RÉXIME DE COPIA PRIVADA E DIXITALIZACIÓN DE OBRAS.

COPIA PRIVADA

Qué é a reprodución dunha copia privada?

Correspóndelle ao autor o exercicio exclusivo dos dereitos de explotación da súa obra en calquera forma e, en particular, dos dereitos de reprodución, distribución, comunicación pública e transformación, que non poderán realizarse sen a súa autorización, salvo nos casos previstos nesta Lei.

A copia privada é unha limitación legal destes dereitos, xa que permite que unha persoa que non sexa o autor ou o titular dos dereitos faga copias ou reproducións dunha obra.

Que requisitos legais ten unha copia privada?

A copia privada permite a reprodución de obras xa divulgadas sen autorización do autor ou titular de dereitos, sempre que todas estas condicións se cumpran simultaneamente:

- Accede legalmente á obra
- Fai a copia para uso privado
- Non hai un propósito comercial
- Como contrapartida, debe pagarse unha compensación económica chamada "compensación equitativa por copia privada".

Art. 25, 31 LPI

STSJUE de 21 de outubro de 2010 (C-467/08), caso Padawan , STSJUE de 16 de xunio de 2011 (C- 462/09), caso Stichting de Thuiskopie,

Qué permite o límite da copia privada?

- 1.º *Reproducción de libros o publicaciones asimiladas a libros,*
 - 2.º *Reproducción de fonogramas o de otros soportes sonoros,*
 - 3.º *Reproducción de videogramas o de otros soportes visuales o audiovisuales,*
- realizada exclusivamente para uso privado, no profesional ni empresarial, sin fines directa ni indirectamente comerciales.*

Exemplos:

-gravar obras como programas de radio ou películas emitidas con licenza por unha emisora que paga pola súa comunicación pública para poder escolitar ou visualizar o seu contido posteriormente,

-descargar os contidos das plataformas de música ou vídeo on line para escoitalos off line, ou noutro reprodutor dixital.

Art. 25, 31 LPI

En qué consiste a compensación equitativa?

A compensación equitativa chámase coloquialmente "canon dixital", e consiste no cobro dunha cantidade ou taxa a pagar por quen fabrique ou importe equipos, aparellos e medios de reprodución.

Art. 25 LPI

“La reproducción de obras divulgadas en forma de libros o publicaciones que a estos efectos se asimilen mediante real decreto, así como de fonogramas, videogramas o de otros soportes sonoros, visuales o audiovisuales, realizada mediante aparatos o instrumentos técnicos no tipográficos, exclusivamente para uso privado, no profesional ni empresarial, sin fines directa ni indirectamente comerciales, originará una compensación equitativa”

Cal é a diferenza entre compensación por copia privada e canon dixital?

1. Compensación por copia privada (concepto legal)

É un dereito que teñen os autores a recibir unha remuneración polo uso que se fai das súas obras cando unha persoa realiza unha copia privada para uso persoal, sen ánimo de lucro, e sen necesidade de autorización do titular dos dereitos.

Este dereito está recollido no artigo 31.2 do Real Decreto Legislativo 1/1996 (Lei de Propiedade Intelectual), e supón unha excepción ao dereito exclusivo do autor a autorizar a reprodución.

2. Canon dixital (mecanismo de financiamento)

O canon dixital é o sistema mediante o cal se financia esa compensación pola copia privada. É dicir, é a forma práctica de recadar e pagar esa remuneración aos autores.

No pasado, aplicábase directamente sobre certos dispositivos ou soportes (CDs, DVDs, impresoras, móbiles, etc.). Pero tras varias sentenzas do Tribunal de Xustiza da UE e do Tribunal Supremo español, ese modelo foi modificado.

Evolución legal en España

- Modelo anterior (ata 2012): O canon pagábano os consumidores a través dun recargo nos dispositivos ou soportes.
- 2012-2017: O Estado asumía directamente o custo con cargo aos Orzamentos Xerais (modelo criticado por ser inxusto para os autores).

A normativa que establecía este sistema foi anulada pola [STJUE, Sala Cuarta, de 9 de xunio de 2016. Recurso C-470/14](#). O TSJUE considerou que “un sistema de financia-

ción presupuestaria como el establecido en España no puede garantizar que el coste de dicha compensación sólo sea sufragado, en último término, por los usuarios de copias privadas.”

- Modelo actual (desde o Real Decreto 1398/2018): Volve o canon, pero con excepcións e cun sistema máis equilibrado:
 - Págan os fabricantes ou distribuidores de equipos ou soportes susceptibles de reproducir obras (non os usuarios directamente).
 - Existen exencións para administracións, profesionais, entidades culturais, etc.

Esquema – resumo:

Concepto	Que é?	Para que serve?
Compensación copia privada	por Dereito do autor a ser remunerado por copia privada.	Garantir un pago xusto polas limitacións dos seus dereitos.
Canon dixital	Sistema recadatorio para nanciar a compensación.	fi-Facer efectivo o pagamento aos titulares dos dereitos.

Como se regula e reparte a compensación equitativa?

Esta compensación equitativa se regula no [Real decreto 1398/2018, do 23 de novembro, polo que se desenvolve o artigo 25 do texto refundido da Lei de propiedade intelectual, aprobado polo Real decreto lexislativo 1/1996, do 12 de abril, en canto ao sistema de compensación equitativa por copia privada](#).

Esta norma establece a relación de equipamentos, aparellos e soportes de material de reprodución suxeitos ao pagamento dunha compensación equitativa por copia privada, as cantidades aplicables a cada un deles e a distribución entre os distintos tipos de reprodución.

Que equipamentos, aparellos e soportes materiais están suxeitos ao pagamento dunha compensación equitativa por copia privada?

A relación está contemplada no anexo do [Real Decreto 209/2023, de 28 de marzo, por el que se establecen la relación de equipos, aparatos y soportes materiales sujetos al pago de la compensación equitativa por copia privada, las cantidades aplicables a cada uno de ellos y la distribución entre las distintas modalidades de reproducción](#)

O anexo poderá ser revisado por orde ministerial en calquera momento en función da evolución tecnolóxica, das condicións do mercado e dos prexuízos ocasionados polo límite de copia privada. En todo caso, deberá ser revisado polo menos cada 3 anos.

Resulta de aplicación a compensación equitativa na adquisición destes elementos por parte de centros culturais, entendendo por tales arquivos, bibliotecas museos ou outros similares?

Non.

Estarán exentas do pagamento de indemnizacións as adquisicións de equipamentos, aparellos e soportes de material de reprodución realizadas polas entidades integrantes do Sector Público.

Estas entidades poden obter o denominado certificado de exceptuación “*mediante una certificación emitida por el órgano competente de la Administración General del Estado, de las Administraciones de las Comunidades Autónomas, de las Entidades que integran la Administración Local, de las entidades gestoras y los servicios comunes de la Seguridad Social, de las Universidades Públicas así como del Congreso de los Diputados, el Senado, el Consejo General del Poder Judicial, el Consejo de Estado, el Tribunal de Cuentas, el Defensor del Pueblo, las Asambleas legislativas de las Comunidades Autónomas y las instituciones autonómicas análogas al Consejo de Estado, Tribunal de Cuentas y al Defensor del Pueblo*”.

Art. 25 LPI

Pódese eximir de pagar unha compensación equitativa a entidades privadas?

As adquisicións de equipamentos, aparellos e soportes de material de reprodución realizadas por persoas físicas ou xurídicas que actúen como consumidores finais e que xustifiquen o destino exclusivamente profesional dos elementos adquiridos queden exentas do pagamento de indemnizacións, sempre que non se puxeran, de feito ou de dereito, a disposición dos usuarios particulares e se reserven manifestamente para usos distintos á realización de copias privadas.

Art. 25 LPI

O dereito de excepción debe acreditarse mediante certificación expedida por unha persoa xurídica creada polas propias entidades xestoras, que dea lugar a certas controversias por se lles atribuíra a entidades privadas unha función de certificación.

A Sentenza do TJUE do 8 de setembro de 2022, asunto Ametic (C-263/21), considerou xustificadas as competencias atribuídas na Lei a este tipo de entidades.

[Listado de entidades exceptuadas](#)

Poden os centros culturais permitir a consulta de obras protexidas por dereitos de propiedade intelectual, sen autorización do autor, mediante terminais especializados?

Si.

STJUE de 11 de setembro de 2014, asunto C-117/13 (Technische Universität Darmstadt contra Eugen Ulmer KG)

“las bibliotecas pueden digitalizar obras de su colección y permitir su consulta en terminales especializados sin necesidad de autorización de los titulares de derechos, siempre que no haya condiciones de adquisición o licencia que lo impidan y se respete una remuneración equitativa”.

Caso práctico

SAP Vizcaya, sec. 4ª, S 07-07-2011, nº 494/2011, rec. 238/2011

Feitos

“El autor de la obra " El último indiano" que se presentó al Premio de Investigación Histórica " Villa de Portugalete", que resultó ganadora en dicho certamen, promovió juicio ordinario contra el Ayuntamiento de Portugalete, en el que partiendo de que se ha venido consultando dicha obra en el archivo municipal sin la previa autorización del demandante, postula una vulneración de derechos de propiedad intelectual, y, en consecuencia, sea condenada a cesar en la actividad ilícita de difusión pública a través del archivo municipal de Potugalete de la mencionada obra protegida en tanto no cuente con la pertinente licencia de reproducción, y a indemnizarle por daños morales y perjuicios en la cantidad de 5.000 euros así como a la publicación de la sentencia”

Fundamentos

“...considerando que el Ayuntamiento de Portugalete ha permitido la consulta de la obra del demandante en el archivo municipal a tres investigadores que solicitaron su consulta, a los que ni siquiera se les permitió fotocopiar su contenido ni se les entregó la obra en préstamo, y que el demandante aceptó la Base 10 del certamen -que textualmente dice que "El Ayuntamiento conservará una copia de cada una de las obras, con destino a los archivos municipales"-, desestima la demanda al no traspasar los límites recogidos en el art. 37.1 de la Ley de Propiedad Intelectual) que dispone que "Los titulares de los derechos de autor no podrán oponerse a las reproducciones de las obras cuando aquellas se realicen sin finalidad lucrativa por los museos, bibliotecas, fonotecas, filmotecas, hemerotecas o archivos de titularidad pública o integradas en instituciones de carácter cultural o científico y la reproducción se realice exclusivamente para fines de investigación o conservación”.

Que condicións deben cumprirse para que os museos e bibliotecas poidan reproducir obras sen necesidade de autorización do titular dos dereitos de autor?

Para que os museos e bibliotecas poidan reproducir obras sen necesidade de autorización do titular dos dereitos de autor, deberán cumprir as seguintes condicións:

- A reprodución debe ser sen ánimo de lucro e destinada a investigación ou conservación do patrimonio cultural,

-As institucións deberán ser de titularidade pública ou de carácter cultural ou científico.

Art. 37.1 LPI

Real Decreto-ley 24/2021, de 2 de noviembre, de transposición de directivas de la Unión Europea en las materias de ejercicio de derechos de autor y derechos afines aplicables a determinadas transmisiones en línea y a las retransmisiones de programas de radio y televisión

Artículo 69 Conservación del patrimonio cultural

1. Las instituciones responsables del patrimonio cultural podrán realizar, sin autorización del titular de los derechos de propiedad intelectual, reproducciones, de las obras u otras prestaciones **que se hallen de forma permanente en sus colecciones**, mediante las herramientas, medios o tecnologías de conservación adecuados, en cualquier formato o medio, en la cantidad necesaria y en cualquier momento de la vida de una obra u otra prestación, y **en la medida necesaria para los fines de conservación**.

É posible a **reproducción dunha obra orfa** nos centros culturais?

Si, sempre que

-se realice unha busca dilixente dos titulares dos dereitos para poder identificalos, deixando constancia deste feito

-coas finalidades legalmente establecidos ("*digitalización, indexación, catalogación, conservación o restauración, y poner a disposición del público*") e en ningún caso con fins lucrativos

-no seu caso, se mencionen os autores identificados

Artículo 37 bis.4 LPI

Que establecementos non necesitarán autorización dos titulares dos dereitos de autor para os **préstamos** que realicen e en que condicións?

O artigo 1.1 da *Directiva 2006/115/CE do Parlamento Europeo e do Consello, do 12 de decembro de 2006, relativa aos dereitos de aluguer e préstamo no ámbito da propiedade intelectual* impón aos Estados membros da Unión Europea a obriga de conceder aos autores o dereito de autorizar ou prohibir o préstamo de orixinais e copias de obras protexidas por dereitos de autor.

Esta obriga queda cualificada no artigo 6.1 da citada Directiva, que permite establecer excepcións á obriga respecto dos préstamos públicos.

Os museos, arquivos, bibliotecas, hemerotecas, fonotecas ou filmotecas que sexan de titularidade pública ou que pertencen a entidades sen ánimo de lucro de interese xeral de carácter cultural, científico ou educativo, ou a institucións educativas integradas no sistema educativo español, non precisarán autorización dos titulares dos dereitos para os préstamos que realicen.

Art. 37.1 LPI

CASO PRÁCTICO

SAP Palencia (Penal), S 28-01-1998, nº 6/1998, rec. 3/1998

Independientemente de que la asociación cultural musical "A." esté debidamente registrada y tenga reconocido el derecho de exención del I.V.A. ..., es lo cierto que los condenados actuaban con ánimo de lucro, como lo revela el hecho de que entregasen discos por un tiempo determinado y bajo el pago de un precio, precio que es lo que precisamente demuestra el

ánimo de lucro y lo que en realidad hace que deba de entenderse que el contrato que ellos celebraban era de arrendamiento y no como de préstamo....

El lucro desde el punto de vista gramatical viene a ser ...ganancia que se obtiene de algo, lo que aplicado al campo de Derecho Penal supone, necesariamente, el propósito de obtener un provecho económico

... tal dato se revela por las pruebas practicadas, en concreto la testifical en la persona del detective privado que acudió al establecimiento sito en Calle M. núm.... y llegó a alquilar varios discos, y el mismo hecho de que tal circunstancia ha sido reconocida por los propios condenados.

el Real Decreto legislativo núm. 1/96 de 12 de abril en su artículo 37 establece que no precisarán autorización los préstamos realizados por fonotecas de titularidad pública o privada que tengan interés cultural científico o educativo sin ánimo de lucro, pero tal artículo es absolutamente inaplicable al supuesto que nos ocupa”.

Para os centros culturais públicos, o préstamo é un dereito gratuíto?

Non.

Os autores deberán percibir unha remuneración por estes préstamos, que poderán ser libremente determinadas polos Estados membros tendo en conta os seus obxectivos de promoción cultural.

Artículo 6 de la Directiva 2006/115/CE, del Parlamento Europeo y del Consejo, de 12 de diciembre de 2006

Cales se fai efectivo o dereito de remuneración aos autores polos préstamos das obras realizados en determinados establecementos accesibles ao público?

A retribución farase efectiva a través das entidades xestoras de dereitos de propiedade intelectual.

Cando os titulares dos establecementos sexan os Concellos, as retribucións correrán a cargo das Deputacións. Cando non existan, as retribucións serán aboadas pola Administración que asuma as súas funcións.

Están exentos da obriga de retribución

- Os establecementos de titularidade pública que presten servizos en concellos de menos de 5.000 habitantes,

-as bibliotecas dos centros educativos integrados no sistema educativo español.

Art. 37 LPI

[Real decreto 624/2014, do 18 de xullo, polo que se desenvolve o dereito de remuneración aos autores polos préstamos das súas obras realizados en determinados establecementos accesibles ao público.](#)

A remuneración por préstamo é un dos dereitos de xestión colectiva obrigatoria e polo tanto, son as entidades de xestión colectiva os que as recadan.

A entidade que recada esta remuneración é [CEDRO](#).

3. *OBRAS DIXITAIS E COLECCIÓN DIXITAIS:*

- *IMPLICACIÓNS XURÍDICAS DA DIXITALIZACIÓN DE FONDOS CULTURAIS E ACCESO ABERTO.*
- *XESTIÓN DE REPOSITORIOS DIXITAIS E PROPIEDAD INTELECTUAL.*

Que implicacións ten a dixitalización de fondos culturais nos dereitos de propiedade intelectual?

A tecnoloxía dixital abre unha perspectiva totalmente nova. O www mantén millóns de sitios web e Internet é o mercado de investigación, ensino, expresión, publicación e comunicación de información.

As bibliotecas e os arquivos son provedores de información primaria para a sociedade e foron usuarios das novas tecnoloxías dixitais primeiro en relación coa catalogación e xestión dos procesos de creación de copias dixitais dos recursos existentes, e máis tarde para proporcionar información sobre as súas coleccións á comunidade www.

Ademais, tamén cumpriron a función de preservar e facilitar o acceso ao "material nacido dixital".

Por que dixitalizar?

A dixitalización dos arquivos e fondos das bibliotecas é unha práctica esencial para democratizar o acceso ao coñecemento cultural e científico.

As universidades, en particular, están chamadas a dixitalizar as súas coleccións para promover a accesibilidade, especialmente cando a actividade investigadora está financiada con fondos públicos. Nestes casos, tanto o profesorado como os investigadores deberán facer pública unha versión dixital dos contidos finais admitidos para a súa publicación en revistas científicas.

Esta iniciativa non só promove o acceso ao coñecemento, senón que tamén garante que os resultados da investigación financiada con fondos públicos estean a disposición do público en xeral.

Que aspectos legais deben terse en conta na dixitalización de fondos culturais?

As institucións que pretenden iniciar un proxecto de dixitalización teñen que ter en conta desde o principio que deben investigar a situación de cada un dos documentos que van buscar en relación cos dereitos de autor, así como a situación legal relacionada co acceso ao usuario ás imaxes xeradas polo proxecto.

Isto é especialmente importante se a institución pretende desenvolver un plan de negocio no mercado para acceder a copias das imaxes como procedemento para recuperar o custo.

Tamén hai que ter en conta os problemas que implican garantir a autenticidade das imaxes dixitais creadas, se van substituír aos materiais orixinais.

Que aspectos legais debo ter en conta na dixitalización dun libro, e na súa exposición nun catálogo ou repositorio virtual?

A propiedade intelectual dun libro abrangue tanto o contido literario como a portada, sempre que esta cumpra o requisito de orixinalidade.

A portada dun libro pode considerarse obra orixinal se presenta un deseño creativo e distintivo. Neste caso, está protexida pola lexislación de propiedade intelectual como obra artística.

Isto difire da protección da obra literaria, que cobre os dereitos de autor sobre o contido textual. Mentres que a obra literaria céntrase na expresión de ideas e narracións, a portada está protexida como unha creación visual independente, podendo considerarse unha obra plástica.

Ademáis, a portada dun libro, na medida en que pode incluír deseño gráfico ou elementos visuais, pode ser obxecto de dereitos de propiedade industrial, constituír unha marca comercial, ser inscrita no rexistro de marcas...

A mera adquisición da propiedade do soporte físico do libro, como a portada, non implica a adquisición de dereitos de explotación sobre o contido ou deseño da portada. Para explotar comercialmente a cobertura é necesaria a cesión dos correspondentes dereitos económicos.

Como se garante a autenticidade dos documentos no proceso de dixitalización?

Un documento é auténtico cando a súa identidade é fiable, o que significa que se deben poder establecer os seguintes feitos:

- Creador
- Época e método de creación
- Circunstancias da orixe
- O documento é auténtico se esta formalidade se mantén co paso do tempo.

Como se garante a autenticidade dos ficheiros dixitais?

Cando se trata de ficheiros dixitais, a situación é máis complicada. Sempre existen riscos cando se transmiten estes ficheiros a través do espazo ou do tempo, noutras palabras, cando se almacena off line, cando o *hardware* e o *software* usados para procesalos, comunicalos ou mantelos substitúense ou actualizan, ou se envían a persoas, sistemas e aplicacións.

Por esta razón, a autenticidade tamén debe mantense intacta, e para garantila:

- Deben indicarse as accións realizadas para manter os ficheiros, quen estivo involucrado nestas acción, e que ferramentas se empregaron;
- Debe confirmarse que non se realizaron cambios (deliberados ou accidentais) na representación física ou intelectual dos ficheiros.

Como debe procederse á dixitalización dun documento cando teña por obxecto a substitución ou eliminación dos orixinais ?

Se as imaxes dixitais son aceptadas como substitutos dos documentos orixinais e pretenden servir este propósito, debe garantirse antes da conversión que:

- Os documentos orixinais carecen de valor intrínseco
- O contido informativo (e aspecto físico se é necesario) dos documentos foi capturado adecuadamente
- Os medios para recuperar e preservar a imaxe dixital son adecuadas

• XESTIÓN DE REPOSITORIOS DIXITAIS E PROPIEDAD INTELECTUAL.

É necesaria a autorización dos titulares dos dereitos de propiedade intelectual para os actos de reprodución, distribución e comunicación pública por medios dixitais de imaxes de obras ou fotografías con fins educativos?

Non, sempre que se cumpran os seguintes requisitos:

- sexan realizados por profesores de ensinanza regrada impartidas en centros integrados no sistema educativo español e por persoal das universidades e organismos de investigación,
- nun entorno electrónico seguro,
- indicando a fonte, incluíndo o nome do autor, sempre que sexa posible.

Estes actos entenderanse practicados unicamente en territorio español, aínda que os seus destinatarios non estean situados nel.

Art. 69 Real Decreto-ley 24/2021, de 2 de noviembre, de transposición de directivas de la Unión Europea en las materias de ejercicio de derechos de autor y derechos afines aplicables a determinadas transmisiones en línea y a las retransmisiones de programas de radio y televisión

Que limitacións de uso teñen as imaxes de obras ou fotografías expostas en sitios web de centros culturais?

Os usuarios que acceden aos sitios web dun museo están autorizados, sen necesidade de solicitar permiso, para visualizar todas as imaxes, información e contidos do mesmo, así como facer "descargas" ou reproducións privadas dos seus terminais, sempre que

-os elementos reproducidos estean destinados exclusivamente para uso persoal do usuario ou para usos para fins educativos,

-non sexan posteriormente cedidos nin transmitidos a terceiros, nin están instalados en ningún servidor de forma que terceiros poidan acceder á citada información por medios distintos á propia páxina web.

Art. 25, 31 LPI

Unha vez “descargadas” lexitimamente, existen outras limitacións de uso das imaxes de obras ou fotografías expostas en sitios web de centros culturais?

O acceso a ditos contidos ou elementos a través do Repositorio Virtual non outorga aos usuarios ningún dereito sobre os mesmos, que non poderán alteralos, modificalos, explotalos, reproducilos, distribuílos ou comunicalos publicamente nin poderán exercer ningún outro dereito que corresponda ao titular do dereito afectado.

<https://www.museothyssen.org/uso-imagenes-terminos-legales/archivo-fotografico-uso-imagenes-obras>

Velázquez, Diego Rodríguez de Silva. Las Meninas, 1656. Óleo sobre lienzo. 318 x 276 cm. Museo del Prado, Madrid |

Pablo Picasso. Las Meninas, 1957. Pintura sobre tela. Óleo sobre tela. 194 x 260 cm. Donació Ruiz Picasso, Pablo, 1968. MPB 70.433

Para usos comerciais, o usuario deberá solicitar unha autorización específica.

<https://www.museodelprado.es/visitas-virtuales>

CASOS PRÁCTICOS

Dixitalización de fondos e acceso aberto nunha biblioteca pública. Reproducción vs. comunicación pública en arquivos, bibliotecas e museos.

Caso Práctico:

Unha biblioteca pública decide dixitalizar parte da súa colección de manuscritos históricos para facilitar o acceso aos investigadores e preservar os orixinais. A institución pregúntase se esta acción require autorización dos titulares de dereitos e se pode poñer as copias dixitalizadas dispoñibles para o público a través do seu sitio web.

O artigo 37 LPI permite a bibliotecas reproducir obras sen autorización titular dos dereitos de propiedade intelectual, sen propósito lucrativo e exclusivamente con fins de investigación ou conservación. Non obstante, a comunicación pública destes traballos dixitalizados, como a súa posta a disposición en liña, non está protexida por esta excepción e requiriría a autorización dos titulares de dereitos.

Xurisprudencia relacionada:

STS 629/2007, do 8 de xuño de 2007:

“la reproducción realizada por museos y bibliotecas sin finalidad lucrativa está permitida para fines de investigación o conservación, pero la comunicación pública de dichas reproducciones no está cubierta por la excepción y requiere autorización”.

Dixitalización de obras por usuarios dun arquivo ou biblioteca

Caso Práctico:

Un arquivo público pretende permitir aos seus usuarios a dixitalización capítulos de libros para o estudo persoal mediante equipos propios.

A institución cuestionase se debe implementar restricións ou se este uso está protexido polo dereito á copia privada.

Análise:

O artigo 31.2 do TRLPI recoñece o dereito á copia privada, permitindo a reprodución de obras xa divulgadas para o uso privado do copista e sen ánimo de lucro. Non obstante, esta excepción non se aplica se a copia é feita por terceiros ou se se usan medios ilícitos. Polo tanto, a biblioteca debe asegurarse de que as copias sexan feitas directamente polos usuarios e exclusivamente para uso persoal, sen beneficio.

Xurisprudencia relacionada:

Sentenza do Tribunal de Xustiza da Unión Europea (TJUE) do 26 de outubro de 2006 (Asunto C-36/05):

“las excepciones al derecho de autor, como la copia privada, deben interpretarse de manera estricta y no pueden aplicarse de forma que entren en conflicto con la explotación normal de la obra.”

Acceso aberto e xestión de repositorios dixitais da propiedade intelectual: implementación dun repositorio dixital nunha universidade

Caso Práctico:

Unha universidade pretende crear un repositorio dixital de acceso aberto para albergar as publicacións científicas do seu persoal académico. Proponse como xestionar os dereitos de autor e que consideracións legais deben ter en conta para garantir o cumprimento das normas de propiedade intelectual.

Análise:

A [Lei 14/2011, do 1 de xuño, sobre ciencia, tecnoloxía e innovación](#), no seu artigo 37, establece que o persoal investigador cuxa actividade está financiada principalmente con fondos públicos debe facer pública unha versión dixital das súas publicacións en repositorios de acceso aberto. É esencial que a universidade obteña as autorizacións necesarias dos autores para garantir o cumprimento de legalidade.

Xurisprudencia Relacionada:

Sentencia de la Audiencia Nacional de 8 de junio de 2020

Esta sentenza aborda o equilibrio entre o dereito de acceso á información e a protección dos dereitos de propiedade intelectual, destacando a importancia de respectar os dous dereitos na xestión dos repositorios dixitais.

Doutrina relacionada:

accesoabierto.comares.com

¿Pode un arquivo, museo ou biblioteca pública dixitalizar e ofrecer obras de dominio público?

Si

Segundo o artigo 37 do TRLPI, a dixitalización de obras de bibliotecas públicas está permitida con fins de conservación ou de investigación sen ánimo de lucro. Non obstante, a posta a disposición en liña destes traballos constitúe un acto de comunicación pública, o que significa que requiriría a autorización dos titulares de dereitos, a menos que o traballo xa estea de dominio público.

PROTECCIÓN DOS DEREITOS DE PROPIEDAD INTELECTUAL

Como se protexen os dereitos de propiedade intelectual?

O titular dos dereitos de propiedade intelectual poderá solicitar o cesamento da actividade ilícita do infractor e esixir a indemnización dos danos materiais e morais causados.

Tamén poderá solicitar a publicación ou difusión, total ou parcial, da resolución xudicial ou arbitral nos medios de comunicación por conta do infractor.

Art. 139 LPI

Cal é a xurisdición competente para a protección dos dereitos de propiedade intelectual?

As medidas de protección poden adoptarse no marco dun procedemento civil ou no marco dun procedemento penal

O marco regulatorio na esfera civil está constituído pola Lei de propiedade intelectual e a Lei de axuizamento civil

O marco regulatorio no campo penal está constituído polo Código Penal e a Lei de axuizamento criminal.

As medidas de protección recoñecidas na lei pódense adoptar contra ...

- o responsable da infracción
- o indutor do comportamento;
- o que coopera na infracción;
- o que ten un interese económico directo polos resultados da infracción

Art. 139 LPI

Existe a posibilidade de adoptar medidas preventivas en situacións de urxencia?

Si. Independentemente do resultado final do litixio, ás veces para a protección dos dereitos dos autores é necesario adoptar medidas de urxencia. Entre eles a lei prevé o seguinte

“Asimismo, podrá solicitar con carácter previo la adopción de las medidas cautelares de protección urgente

1. La intervención y el depósito de los ingresos obtenidos por la actividad ilícita de que se trate o, en su caso, la consignación o depósito de las cantidades debidas en concepto de remuneración.

2. La suspensión de la actividad de reproducción, distribución y comunicación pública, así como la prohibición de estas actividades si todavía no se han puesto en práctica.

3. El secuestro de los ejemplares producidos o utilizados y el del material empleado principalmente para la reproducción o comunicación pública.

4. El secuestro de los instrumentos, dispositivos, productos y componentes utilizados para la supresión o alteración de la información para la gestión electrónica de los derechos.

5. El embargo de los equipos, aparatos y soportes materiales.

6. La suspensión de los servicios prestados por intermediarios a terceros que se valgan de ellos para infringir derechos de propiedad intelectual”.

Art. 141 LPI

A vulneración dos dereitos de propiedade o intelectual pode ser constitutivo de delito?

Si. Constitúe un tipo específico de delito que se prevé expresamente no Código Penal, “De los delitos relativos a la propiedad intelectual”.

“Será castigado con la pena de prisión de seis meses a cuatro años y multa de doce a veinticuatro meses el que, con ánimo de obtener un beneficio económico directo o indirecto y en perjuicio de tercero, reproduzca, plagie, distribuya, comunique públicamente o de cualquier otro modo explote económicamente, en todo o en parte, una obra o prestación literaria, artística o científica, o su transformación, interpretación o ejecución artística fijada en cualquier tipo de soporte o comunicada a través de cualquier medio, sin la autorización de los titulares de los correspondientes derechos de propiedad intelectual o de sus cesionarios”.

Artículo 270 del Código Penal